

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE — DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚA — ECONOMIE POLITICĂ

DIRECTOR: C. G. DISSESCU

PRIM-REDACTOR: V. ATHANASOVICI

REDACTORI: PAUL NEGULESCU, DEM. NEGULESCU, AL. CERBAN, G. MEITANI, G. G. DANIELOPOLU, G. C. CRISTESCU.

ZIARUL APARE
JOIA ȘI DUMINECA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA STRADA DOAMNEI, 20

REDACTOR-ADMINISTRATOR
B. P. RĂDULESCU

ABONAMENTELE

se fac pe an și pe jumătate de an
la 1 Ianuarie și 1 Iulie

Dela 1 Iulie până la 1 Sept. ziarul nu apare

GRIGORE G. PĂUCESCU

FONDATOR-PROPRIETAR

Un număr: 50 bani
Un număr vechiu 1 leu

COSTUL ABONAMENTULUI

Pe an, 40 lei; pe jumătate an, 20 lei

Ștudenții plătesc pe jumătate

Pentru străinătate se adaugă timbrul postal

S U M A R :

Concluzii generale istorice și economice asupra împrumutului cu dobândă, de d-l D. Alexandresco.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ.— *Inalta Curte de casațiune și justiție, secțiunea I*: Ion Anastasescu—Ghica și alții cu Paraschiv Baștea.

Curtea de apel din București, secțiunea II: N. Negulescu și altul cu A. Nițescu și alții.

CONSIDERAȚII GENERALE ISTORICE ȘI ECONOMICE

ASUPRA

ÎMPRUMUTULUI CU DOBÂNDĂ

Este cunoscut cetitorilor noștri că d-l profesor D. Alexandresco a scos de curând la lumină partea I-a din tomul IX al importantelor sale Comentarii asupra Dreptului civil.

Imediat ce prima parte a acestei lucrări a apărut, s'a și pus sub tipar partea a II-a, care va completa volumul al IX-lea, atât de necesar pentru viața practică a jurisconsultului, fiindcă cuprinde comentariul contractelor celor mai uzuale.

Ne abținem, deocumdată, de a aprecia această lucrare, pe care însăși Academia română a declarat-o *monumentală* în ultima sa sesiune, neacordându-i însă marele premiu Năsturel, sub cuvânt că nu ar intra în vederile testatorului.

Credem însă a complăce cetitorilor noștri, pe cari i-am ținut în totdeauna în curent cu mersul acestei lucrări, extrăgând din partea care se tipărește actualmente, considerațiile istorice și economice pe cari autorul le pune în fruntea unuia din cele mai importante și frecvente contracte, împrumutul cu dobândă.

Iată capitoul la care facem aluzie :

*

Împrumutul cu dobândă, permis la Greci și la Romani, permis și în codul actual (art. 1587), a fost

mult timp considerat ca imoral, și Cicerone, reamintind un cuvânt al lui Caton, a zis: *Quid fenorari? quid hominem occidere?*

Legislația lui Moise oprind împrumutul cu dobândă, însă numai între Evrei, canoniștii, întemeindu-se pe interpretarea greșită a unui text din Evangelia sf. Luca, au transportat porunca lui Moise în doctrina creștină¹⁾. Eroarea este considerabilă, căci nici Moise, nici doctrina creștinească n'au considerat împrumutul ca imoral. În adevăr, dacă Moise a poruncit ca Evreul să nu ia dobândă *dela fratele său*, ci numai dela străini, aceasta a făcut-o mai mult din cauze politice și economice; iar cuvântul Evangelistului: *faceți bine și dați împrumut fără a aștepta ceva*, se explică prin datoria de morală, de abnegație și de jertfă, pe care c propagă la fiecare pas doctrina Mântuitorului, ceea ce constituie superioritatea christianismului asupra celorlalte religii.

Așa dar, împrumutul cu dobândă nu are în sine nimic imoral.

Cât pentru argumentul ce s'a invocat și care consistă în a zice că banul fiind sterp, nu este susceptibil de a produce fructe (*nummus non parit nummos*), el este nu se poate mai falș; căci, pe de o parte, împrumutătorul dându-și banii săi, suferă un prejudiciu prin faptul că este lipsit de folosul capitalului ce împrumută altuia; iar pe de altă parte, împrumutatul trage foloase adeseori însemnate din banii luați cu împrumut. Nimic nu este deci mai

1) Vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 386 urm.

just, mai echitabil și mai legitim, decât de a acordă împrumutătorului un beneficiu pentru pierderea pe care el o suferă prin faptul că pune, pentru un timp determinat, rezultatul muncii sale la dispoziția împrumutatului. S'a zis cu drept cuvânt, în acest sens, că *bani fac pui*. Dacă pământul și orice altă avere pot fi închiriate, de ce nu s'ar putea închiria și banul? căci, la urma urmei, o dobândă potrivită, care nu sărăcește pe împrumutat, nu este decât chiria banilor.

Calvin, superior în această privință lui Luther, care oprește, în principiu, împrumutul cu dobândă, nepermițându-l decât bătrânilor, văduvelor și orfanilor, răstoarnă vechia teorie, recunoscând, cu drept cuvânt, că *banul este o proprietate susceptibilă de a produce fructe ca și pământul*²⁾.

Împrumutul cu dobândă, mai ales față cu considerațiile economice moderne, departe de a fi imoral, se justifică deci îndeajuns, și un legiuitor înțelept nu poate să-l oprească, ci numai să ia măsuri ca împrumutatul să nu poată fi speculat prin rapacitatea cămătarilor. De aceea, această chestiune nu se mai discută astăzi, și împrumutul cu dobândă este admis pretutindeni, cu această deosebire, că dobânda este pe unelocuri mai mare, iar aiurea mai mică, după starea economică a fiecărei țări. Împrumutul cu dobândă nu este decât o varietate a împrumutului numit *mutuum*, și fără acest contract omul nu poate trăi. De aceea, un ministru al Sf. Ludovic a spus un adevăr incontestabil, când a zis: *Populus vivere non potest sine mutuo*.

Cu toate acestea, ordonanțele regale, și între altele cea a lui Filip cel Frumos (*Philippe le Bel*), din 8 Decembrie 1312, dată la Poissy, influențate de sigur de ideile religioase ale timpului, opresc în Franța, nu numai dobânda exagerată, ci chiar împrumutul cu o dobândă cât de mică. Ordonanța dela Blois din 1579 zice, de asemenea, în art. 202:

«Faisons défenses à toutes personnes, de quelque sexe ou condition qu'elles soient, d'exercer aucunes usures, prêts de deniers à profit ou intérêts... encore que ce fût sous prétexte de commerce public».

Și Pothier³⁾, care reproduce termenii acestor faimoase ordonanțe, zice:

2) Vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 387, nota 1.

3) Pothier, *Prêt de consommation*, V, 67, p. 71 (ed. Bugnet).— Vezi și Guillouard, *Prêt*, 114 urm.

«Împrumutul cu dobândă, chiar dacă n'ar fi oprit de dreptul natural și de legea divină (?), totuș nu este permis *dans le for dela conscience*, intrucât supușii unei țări sunt datori să asculte de porunca principelui».

Cu toate că împrumutul cu dobândă eră oprit, totuș Evreii au dobândit în Franța, prin alte ordonanțe posterioare monopolul de a da bani cu dobânzi destul de serioase; așa că, din această cauză, ei și-au pierdut popularitatea lor, și cuvântul *evreu* sau *jidov* a devenit sinonim de *cămătar*, după cum cuvântul *grec* a devenit mai târziu sinonim cu cuvintele *escroc sau înșelător la jocul de cărți*.

Se înțelege că Evreii n'au dobândit degiaba acest privilegiu regal, pe care nu-l aveau creștinii, căci ei au plătit pentru aceasta trei milioane de taleri (*d'écus d'or*), cu care Regele Franței rămăsese dator Regelui Engliterei, în virtutea tratatului dela Brétigny⁴⁾.

În pravila lui Matei Basarab care, precum se știe, este mai mult un compendiu de drept canonic, găsim un capitol întreg care se ocupă de *camătă*, considerând-o ca o călcare de lege:

«... Pentrucă grăește într'un loc Marele Vasilie că plugarul ia plodul spicului, și nu mai caută să ia sămânța de sub rădăcini, iar cămatnicul el ia și plodurile și tot, și nu-i lipsește, sau lasă nimic, *fără de pământ sădește și samână, și fără sămânță săceră*. Pentru aceea, arama și argintul, carele nu se nasc, ele nasc peste fire, iar pământul carele rodește și face pre firea lui, el rămâne pustiu, etc.»⁵⁾.

Această pravilă nu face decât a reproduce teoria părinților Bisericei care, precum s'a zis mai sus, nu văd în împrumutul cu dobândă decât un act nedemn și o varietate a furtului.

«Împrumutătorii, zice Sf. Vasilie, nu fac decât să se înavuțească din mizeria altora».

Aceasta poate uneori să fie adevărat, însă numai atunci când dobânda este prea mare, nu și atunci când ea este moderată.

Codul Ipsilant, posterior pravilei lui Matei Basarab, declară, de asemenea, că *dobânda este, în principiu oprită*, și nu o permite decât cu părere de rău, *pentru lesnirea nequșitoriei și a trebuinței oamenilor* (art. 3, capit. pentru dobânzi).

4) Cpr. Planiol, II, 2070, text și nota 2 (ed. 4-a).

5) Vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 387 nota 1, unde am reproduș întregul acest capitol (glava 281).

Legile anterioare codului actual (Caragea și Calimach), reproducând principiile romane, recunosc însă legitimitatea unei dobânzi potrivite, fixând o sumă peste care părțile nu pot să treacă (10⁰/₀ pe an)⁶).

Tot ce trece peste dobânda legală se numește *camătă* (καμάτος) și eră oprit.

Va să zică. aceste legiuiri sunt foarte înțelepte. Ele nu condamnă, în adevăr, împrumutul cu dobândă în genere, ci numai *camăta*, adică uzura sau dobânda exagerată, care aduce pe debitor la sărăcie.

«Oprita cămătărie urmată în capete se pedepsește, zice art. 1344 din codul Calimach, cu aceasta: că un asemenea cămătarnic să se lipsească și de dobânzile legiuite, și să dea și implineală pentru toată suma scrisă în sinet, luând, fără dobândă, suma câtă cu adevărat au împrumutat».

Iar art. 1345 adaogă :

«Cămătăria oprită în dobânzi se pedepsește cu aceasta, că *mârșavul creditor* are să piardă toate dobânzile câte au luat pe vremea trecută peste dobânda legiuită, și să dea și implineală», etc.

Nu ne putem întinde în capitolul de față mai mult asupra legiuirilor noastre vechi și acelor străine. Persoanele doritoare de a le cunoaște mai de aproape, vor binevoi a consulta tom. VI al Coment. noastre, pg. 388 urm., unde regimul dobânzilor a fost studiat cu toate amănuntele ce comportă o astfel de chestiune.

D. ALEXANDRESCO

6) In codul lui Andr. Donici, dobânda legală (după pravilă) eră 12⁰/₀ (art. 2, capit. 19, despre camătă).

JURISPRUDENȚA ROMANA

INALTA CURTE DE CASAȚIUNE ȘI JUSTIȚIE

SECȚIUNEA I

Audiența dela 29 Maiu 1909

Președinta d-lui G. N. Bagdat, prim-președinte

Ion Anastasescu-Ghica și alții cu Paraschiv Baștea

POSESIUNE.— STĂPÂNIRE CU TITLU DE COMUNIST.— SCHIMBARE ÎN POSESIUNE UTILĂ.— ÎNCETAREA STĂREI DE INDIVIZIUNE.— PRESCRIPTIA DE 30 ANI.— ART. 729 CODUL CIVIL.

POSESIUNE.— SCHIMBAREA TITLULUI DE POSESIUNE.— INSTANȚA DE FOND.— SUVERANĂ APRECIERE.

VÂNDARE.— ACT DE.— SEMNARE PRIN PUNERE DE DEGET.— FORȚA PROBANTĂ A UNUI ASEMENEA ACT.

SENTINȚE.— PRONUNȚAREA LOR PESTE 15 ZILE DELA ÎNCHIDEREA DESBATERILOR.— DACĂ ATRAGE NULITATEA.— ART. 138 ȘI 139 DIN LEGEA DE ORGANIZARE JUDECĂTOREASCĂ.

1⁰ Schimbarea calității posesiunii de comunist

în posesiune utilă, face să înceteze starea de indiviziune, și deci acțiunea în împărțeală nu mai poate să fie primită conform art. 729 codul civil, dacă au trecut 30 de ani de când s'a exercitat o astfel de posesiune, căci în acest caz coeredele a dobândit prin prescripție proprietatea întregă a bunurilor indivize în contra și în prejudiciul coerezilor săi.

2⁰ Instanțele de fond sunt suverane să aprecieze faptele și împrejurările cari dovedesc intervertirea titlului de posesie din comună în exclusivă și personală, fără ca această constatare de fapt să poată fi supusă controlului Curței de casație.

3⁰ Actul de vânzare, semnat de vânzător prin punere de deget și de către cumpărător prin semnătură proprie și legalizat de primărie, prin care se recunoaște că imobilele ce se vând se aflau în momentul vânzării în mâinile vânzătorului, deși nu poate să fie privit din lipsă de forme ca un act valabil de vindere-cumpărare, totuș poate fi considerat ca un titlu prin care se transformă posesia din comună în personală și exclusivă.

4⁰ Dispozițiunile art. 138 și 139 din legea de organizare judecătorească din 1890, nefind prevăzute sub pedeapsă de nulitate, nu se poate cere casarea unei deciziuni care s'a pronunțat după 15 zile dela închiderea desbaterilor, mai ales când se constată că amânarea a avut loc din cauză că judecătorii au avut necesitate de a studia actele depuse.

Neobservarea acestor dispozițiuni poate atrage cel mult o pedeapsă disciplinară pentru judecătorii cari nu s'au conformat lor.

No. 232. — Respins, ca nefondat, recursul făcut de Ion Anastasescu-Ghica și alții, contra deciziunii Curței de apel din București, secția I, No. 347 din 1907, dată în proces cu Paraschiv Baștea.

S'au ascultat : d-nii avocați P. Borș și Em. Porumbaru, în desvoltarea motivelor de casare; d-nii avocați C. G. Dissescu, B. Dimitropol și S. Rosenthal, în combateri; d-l procuror general C. R. Manolescu, în concluziuni.

Curtea, deliberând,

Asupra motivelor de casare :

«Curtea de apel, admițând prescripția achizitivă opusă de d-l P. Baștea acțiunei noastre și respingând pe acest motiv atât apelul cât și acțiunea noastră, a săvârșit următoarele călcări de lege :

I. «A violat art. 123 pr. civilă și art. 76 din legea Curței de casație, când nu reproduce în practica deciziunii sale nici unul din punctele din desbateri și nici unul din actele d-lui Baștea, cu cari pretinde că a dovedit atât posesiunea care l-a dus la prescripția de 30 ani, cât și intervertirea acestei posesiuni din precară în utilă ;

mențiunea vagă că din desbateri și numeroasele acte dela dosar, neputând pune pe Curtea de casație în măsură de a exercita controlul la care îi dă dreptul art. 76 din legea sa organică, și mai cu seamă când n'a reprodus nici anul din actele și motivele noastre de apărare, acte și motive pe larg dezvoltate înaintea Curței și în concluziunile noastre scrise.

«Totdeodată, Curtea săvârșește o omisiune esențială și un vădit exces de putere, când, discutând apărarea d-lui Baștea, nu reproduce și nu se pronunță și asupra mijloacelor noastre de apărare, și anume: 1) că toate actele d-lui Baștea (cele văzute de noi la dosar), sunt *res inter alios acta vel iudicata*, cari nouă nu ni se pot opune și pe cari Curtea nu se poate întemeia fără a violă acest principiu de drept (art. 973 codul civil); 2) că legea, prin art. 1864 codul civil, cere o posesiune de fapt, adică detențiunea materială a lucrului și culegerea reală a roadelor după el pentru a duce la prescripție, lucru ce cu actele d-lui Baștea nu se dovedește și nu se poate dovedi; 3) că iarăș legea, prin art. 1858 alin. II codul civil, pentru intervertirea posesiei, cere negarea dreptului prin acte de rezistență materială, iar nu prin înscrisuri în roluri, plăți de dări și judecăți cu străini de noi; 4) că, mai cu seamă, nu s'a pronunțat și n'a reprodus certificatul primăriei și percepției de Rucăr No. 903 din Iunie 1905, cu care dovedeam și puneam în lumină faptul că dacă d-l Baștea a plătit toate dările către comună, stat și județ, și s'a judecat cu cei de al treilea pentru imobilele în litigiu, aceasta a făcut-o nu în contra noastră, ci în numele nostru, ca codexil-maș al nostru, cum vorbește certificatul, cum se practică de secole în munți devălmășești și cum legea permite să se facă când e vorba de o stare devălmășească; că nu s'a pronunțat și n'a reprodus actele No. 7423, 6985 și 7645 din 1855 ale subcarmuirii plaiului Dâmboviței, cari au provocat vichiletul din 1855 și cari dovedesc că, când eră trebuință de mandat, atunci s'a dat vichiletul din 1855 a se ridică banii și obiectele de valoare ale succesiunii, ce nu se puteau ridică de Baștea, fără mandatul bunei noastre, spre deosebire de ce aveă loc când eră vorba de plata dărilor către stat, comună și județ, sau judecarea cu cei de al treilea pentru simple venituri.

II. «Că, mai departe, Curtea de apel a violat aceleași texte de lege (art. 123 pr. civilă și art. 76 legea Curței de casație) și a comis un patent exces de putere, când discută și se întemeiază numai pe actele și argumentele d-lui Baștea și când omite să se pronunțe și asupra probelor și actelor noastre, și anume: 1) asupra probei ce rezultă din mărturisirea d-lui Baștea luată la interogator, că buna noastră a locuit, cât a trăit, în casele bătrâne, sediul gospodăriei rurale, unde veneau și se consumau toate roadetele imobilelor succesoriale, precum și a prezumțiunii ce rezultă din acest fapt; 2) asupra probei rezultând din depozițiile tuturor martorilor noștri, necontrazise de martorii d-lui Baștea, cari unanim incredințează că buna noastră a stăpănit cât a trăit împreună cu P. Baștea toată averea ce reclamăm, și cu parte din ea inzestreză pe I. Moșoiu; 3) asupra probei rezultând din atestarea făcută de primarul din Rucăr în actul din 1869 Martie 26, că buna noastră posedă averea ce fiul său Paraschiv vreă vă cumpere, atestare făcută de un ofițer public competent și pe care P. Baștea nu numai că nu o contestă, dar o confirmă prin procuratorul său obștesc, Ovid Rudeanu; 4) asupra probei ce rezultă din cuvintele: «dau și dreptul meu de fierăstrău de chee», din actul din 1871 Genarie 10, unde Baștea mărturisește prin particola și, că dă și dispune numai de dreptul său, fără a se atinge de dreptul mamei sale din zisul fierăstrău de chee.

«Evident, dacă instanța de fond n'ar fi făcut aceste omisiuni esențiale, n'ar fi căzut în eroarea gravă să declare în favorul d-lui Baștea și posesiunea exclusivă a bunurilor în litigiu și intervertirea acestei posesiuni din precară în utilă, ea ar fi fost ținută de art. 1204 codul civil să ia mărturisirea d-lui Baștea ca o probă deplină a posesiunii noastre (cel puțin în ce privește casa); ar fi fost ținută,

de asemanea, de art. 1173 și 1176 din codul civil, peste care nu se poate trece, să ia de constant faptul atestat de primarul din Rucăr prin actul din 1869 Martie 26 și recunoscut de Baștea prin actul său olograf din 1871 Genarie 10, că buna noastră a avut posesia aversei în litigiu; ar fi fost ținută încă de depozițiile tuturor martorilor, de prezumțiunea locuinței bunei noastre în casele bătrâne și a atâtor prezumții circumstanțiale de fapt. Când dar eroarea de fapt este atât de gravă, atunci ea echivalează cu o eroare de drept și casarea deciziunii se impune, căci violează sus citatele articole (1204, 1173, 1174 și 1676 codul civil).

III. «Că Curtea, când discută cele trei acte: vichiletul din 1855, actul de vânzare din 1869 Martie 26 și actul din 1871 Genarie 10, le denaturează în așa chip, în cât le dă un înțeles cu totul contrariu de ce au, și face deciziunea sa și din acest punct de vedere casabilă. 1) Așa, vichiletului îi dă înțelesul că buna noastră a însărcinat pe fiul său Paraschiv să ia dela tribunalul de Muscel o avere mișcătoare oarecare, ce nu face parte din obiectul litigiului, pe când dacă nu s'ar fi omis a se citi corespondența dintre subcarmuirea plaiului Dâmbovița și tribunal, dovedită de noi prin actele No. 7423, 7645 și 5216 din 1855, depuse la dosar, și mențiunea expres făcută de procuror la sfârșitul catagrafiei din 1855, s'ar fi văzut limpede că buna noastră dă vichilet lui Baștea de a ridică dela tribunal tocmai banii și obiectele de valoare ce fac parte din succesiunea lui Radu Baștea și a fiului său Șerban,— și atunci, cum rămâne cu intervertirea posesiunii? căci tocmai această succesiune o cerem noi astăzi și face obiectul litigiului; 2) actului de vânzare din 1869 Martie 26 îi dă înțelesul nu de vânzare-cumpărare, ci de o simplă dorință, de o simplă năzuință a lui Baștea de a se face proprietar cu o oră mai înainte pe această avere, pe când în fapt Paraschiv Baștea, în tot cursul procesului, a susținut din toate puterile că a cumpărat cu bani sunători această avere, cerând dela Curte să-i permită a face această dovadă cu martori, lucru ce i s'a admis prin jurnalul No. 1486 din 27 Maiu 1906; 3) actului din 1871 Genarie 10, i s'a dat înțelesul că Paraschiv Baștea a dispus singur de întreg fierăstrăul din chee, ca avere a sa personală, pe când din tot coprinsul său și mai cu seamă din particula și, din fraza «dau și dreptul meu de fierăstrău» rezultă tocmai din contră că Paraschiv Baștea dispunea și da numai dreptul său din fierăstrău, fără a se atinge de al mamei sale; că din inventariul din 1895, interogatoriul lui Baștea și depozițiile martorilor, rezultă iarăș că fierăstrăul din chee nu eră cumpărat de P. Baștea dela Brașov, ci eră al casei Radu Baștea.

IV. «Că Curtea a violat art. 1865 No. 3 codul civil, când nu declară intreruptă prescripția la 1869 Martie 26, de oarece la această dată Baștea ne recunoaște și dreptul și posesiunea asupra tuturor imobilelor în litigiu, prin actul de vânzare purtând data de 1869 Martie 26, și a violat art. 123 pr. civilă și art. 76 din legea organică a casației, când a omis a se pronunța asupra acestui mijloc de apărare al nostru, intreruperea prescripției, intrerupere care face ca să nu se mai indeplinească, fiind în cauză doi minori, Cuța Iosif Luca și Iosif Anastasescu, cari au suspendat cursul prescripției în timp de mai bine de doi ani.

V. «Că, în fine, Curtea de apel a pronunțat o deciziune cu desăvârșire nemotivată, când, înlăturând din discuțiunea și considerantele sale unul după altul toate mijloacele noastre de apărare și toate probele și actele ce-am produs la No. 1, 2 și 4 de mai sus nu spune și cuvintele pentru ce le înlătură, și când iarăș, întemeindu-se numai pe afirmațiile și actele vagi ale d-lui Baștea fără să menționeze pe nici unul din ale noastre, nu motivează nici în fapt nici în drept, de ce a urmat o procedură atât de contrarie articolului 123 procedura civilă, și 76 din legea casației, adică de ce numai actele și probele d-lui Baștea i-au părut convingătoare și ale noastre nu, mai cu seamă când ale noastre, fiind mărturisiri judiciare, acte autentice și sub semnătură privată, martori ne-

contraziși și presupții necombătute, obligau pe judecători (art. 1204, 1173, 1174 și 1176 codul civil) să declare ca constant faptul posesiunii în favoarea noastră, și prin urmare ca inadmisibilă prescripția invocată de Baștea.

VI. «Legea cere pentru prescripția achizitivă, între altele, o posesiune continuă și neîntreruptă sub titlu de proprietar.

«Constatând că P. Baștea a început a posedă exclusiv încă din anul 1855, fără a arăta modul și timpul în care numitul a transformat posesiunea lui de erede în indiviziune în aceea de proprietar absolut și exclusiv și fără a ține seamă de dovada contrară, rezultând din propria lui mărturisire (interogatoriul) și din constatările făcute prin actele autentice prezentate, Curtea violează dispozițiile art. 729 și 1847 codul civil, comite un exces de putere și o omisiune esențială, face o eroare gravă de fapt și dă o hotărâre nemotivată și fără bază legală».

Având în vedere că prin decizia supusă recursului, Curtea de apel a respins acțiunea în împărțeală intențată de recurenții de azi, pentru motivul că starea de indiviziune s'a stins prin aceea că toate drepturile indivize au fost întrunite în mâinile unui singur titular, pârâtul Paraschiv Baștea ;

Considerând că instanța de fond, examinând actele, faptele și împrejurările cauzei, constată în fapt și deci în mod suveran că deși la început Paraschiv R. Baștea a posedat averea a cărei împărțeală se cere în comun cu mama sa Maria Radu Baștea, în calitate de tutoare legală a minorului său fiu Șerban Radu Baștea, însă acest fel de posesie nu a durat decât până la 10 Noiembrie 1855, când Paraschiv Baștea și-a schimbat calitatea posesiei sale de comunist în posesie utilă, căci dela această dată în numele său personal și în calitate de unic proprietar a administrat, exploatat și stăpânit singur întreaga avere succesorală, cu excluderea coerezilor săi ;

Că Curtea de apel decide pe temeiul acestei posesiuni exclusive și personale, care întrunește condițiile cerute de art. 1847 codul civil, că prescripția aquisitivă de 30 ani prevăzută de art. 1890 codul civil s'a împlinit în profitul lui Paraschiv Baștea ;

Considerând că este constant în drept, că schimbarea calității posesiunii de comunist în posesiune utilă face să înceteze starea de indiviziune și deci acțiunea în împărțeală numai poate să fie primită conform art. 729 codul civil, dacă au trecut 30 de ani decând s'a exercitat o astfel de posesiune, căci în acest caz coeredele a dobândit prin prescripție proprietatea întreagă a bunurilor indivize, în contra și în prejudiciul coerezilor săi ;

Considerând că instanța de fond este suverană să constate și să aprecieze faptele și împrejurările care dovedeau intervetirea titlului de posesie, din comună în exclusivă și personală, fără ca această constatare de fapt să poată fi supusă controlului Curței de casație ;

Considerând că, în speță, Curtea de apel a constatat că Paraschiv Radu Baștea și-a schimbat calitatea sa de posesor comun în posesor exclusiv și personal în anul 1855 luna Noiembrie și că posedând în această calitate și în condițiile cerute de art. 1847 codul civil mai mult

de 30 ani, până la intentarea acțiunii de împărțeală, dânsul are în favoarea sa prescripția achizitivă ;

Considerând că această constatare de fapt Curtea și-o întemeiază pe actele prezentate de părți, arătând cari sunt actele din care rezultă schimbarea titlului de posesie și înlăturând pe acelea cari nu sunt de natură să-i facă această convingere, astfel că nu poate fi vorba de nemotivare sau omisiune esențială, și nici de violarea art. 123 procedura civilă și 76 legea Curței de casație, după cum se invoacă prin motivele de casare ;

Considerând că recurenții au mai invocat la instanța de fond, proba ce rezultă din mărturisirea făcută de Paraschiv Baștea la interogatoriul ce i s'a luat și din care ar rezultă că dânsul a posedat în comun cu mama sa ;

Că prin acel interogator Paraschiv Baștea nu a recunoscut decât că mama sa ședea cu dânsul în casele lui Radu Baștea, după moartea acestuia, că dânsul îi dădea întreținerea pe lângă banii ce-i rămăsese dela soțul său, și că îmbrăcămintea o făcea din lâna oilor casei ;

Considerând că omisiunea instanței de fond de a se pronunța asupra unei asemenea mărturisiri nu este esențială, căci printr'ânsa Paraschiv Baștea nu a recunoscut că a posedat în comun cu mama sa, iar Curtea de apel a motivat din ce elemente și-a făcut convingerea că dânsul a posedat exclusiv și în nume de proprietar ;

Că de asemenea instanța de fond a discutat și actul din Martie 1869 prin care Paraschiv R. Baștea a cumpărat sau a voit să cumpere dreptul Mariei R. Baștea în moștenirea fiului său Șerban, deducând din acest fapt dorința lui Paraschiv R. Baștea de a deveni cu o oră mai înainte proprietar exclusiv al întregii averi rămase pe urma defunctului Radu Baștea, astfel în cât nu se poate zice că Curtea omite de a se pronunța și asupra acestui act ;

Considerând că prin acel act semnat de vânzătoare prin punere de deget și de către cumpărător prin semnătură proprie și legalizat de primărie, se recunoaște de către ambele părți că imobilele ce se vând se aflau în momentul vânzării în posesia vânzătoarei, constatare ce se face și de către primar în legalizarea actului ;

Considerând că un asemenea act deși nu poate să fie privit «din lipsă de forme» ca un act valabil de vindere-cumpărare, totuși poate să fie considerat ca un titlu, prin care se transformă posesia din comună în personală și exclusivă și în acelaș timp ca o recunoaștere din partea autoarei recurenților, cum și a acestora, iar din acel moment rămânând în inacțiune s'a operat intervetirea posesiei, astfel că, chiar dela anul 1869 data acelui act și până la 1900 data intentării acțiunii, până când constată instanța de fond că Paraschiv R. Baștea a posedat în condițiile cerute de lege pentru a prescrie, sunt trecuți mai mult de 30 ani ;

Că chestiunea relativă la suspendarea prescripției din cauza minorității, nu a fost invocată și discutată la Cur-

tea de apel, iar motivul de casare formulat în această privință nu a fost dezvoltat oral înaintea Curței de casație ;

Că deci și din acest punct de vedere motivele de casare nu sunt fondate.

Asupra ultimului motiv de casare ;

«Curtea de apel, pronunțând deciziunea sa cu No. 347 din 1907, atacată cu recurs, după 16 zile dela închiderea dosarului și redactând-o după 17 zile dela aceeaș dată, a violat art. 138 și 139 din legea de organizare judecătorească și art. 118 pr. civilă, care cer, din considerațiuni de ordine publică, ca sentințele și deciziunile să fie pronunțate în termen maximum de opt zile și redactate în termen maximum de 15 zile după închiderea desbaterilor.

«Acele termene fiind cerute de legiuitor pentru ca judecătorii să nu poată întârziă pronunțarea hotărârii peste timpul crezut necesar pentru studierea diferitelor elemente ale procesului și ca să nu piară chiar din memorie multe din argumentele, actele și probele produse de părți, când ar întârziă prea mult, este o prezumție legală că judecătorii, când au pronunțat deciziunea No. 347 din 1907, atăcată cu recurs, n'au avut convingiunea lor pe deplin formată, și prin urmare au pronunțat o deciziune nulă și casabilă, (în acest sens s'a pronunțat Cas. III, prin decizia No. 109 din 7 Maiu 1908)».

Considerând că dispozițiile art. 138 și 139 din legea de organizare judecătorească din anul 1890 nu sunt prevăzute sub pedeapsă de nulitate, astfel că, în lipsa unei nulități formal prevăzută în lege, nu se poate cere casarea unei deciziuni care s'a pronunțat după 15 zile dela închiderea desbaterilor, mai ales când se constată, ca în speță, că pronunțarea a fost amânată în acel interval de timp, din cauză că judecătorii au avut necesitate să studieze actele depuse în cauză ;

Că neobservarea dispozițiilor conținute în articolele sus menționate, poate atrage cel mult o pedeapsă disciplinară în contra judecătorilor care nu s'au conformat acestor dispozițiuni, iar nu însă și nulitatea deciziunii.

Că deci și acest motiv este nefondat.

Pentru aceste motive, respinge.

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI

SECȚIUNEA II

Audiența dela 15 Aprilie 1909

Președinta d-lui I. E. Dobrescu, președinte

N. Negulescu și altul cu A. Nițescu și alții

ACT SUB SEMNĂTURĂ PRIVATĂ. — DATA LUI. — CONSTATAREA VERACITĂȚII ACELEI DATE.—MARTORI.—ART. 17 ȘI 19 DIN LEGEA CARAGEA, CAP. DESPRE DOVEZI.

VÂNZARE. — EMBATIC. — ACT DE. — CLAUZĂ DE NEÎNSTRĂINARE. — RESPECTAREA EI. — ART. 3, CAP. II, PARTEA III DIN CODUL CARAGEA.

1° Sub imperiul codului Caragea, veracitatea și sinceritatea unui act sub semnătură privată se putea stabili prin martori instrumentali, adică acei ce luase parte la confecționarea actului, iar sar-

cina probei sincerității acelu act, incumbă aceluia ce voia a se servi de el, afară de cazul când actul eră atacat în fals, când sarcina probei cădea asupra celui ce atacă actul.

2° Clauza de neînstrăinare, prevăzută într'un contract de vânzare sau de embatic, încheiat sub imperiul codului Caragea, nu poate atrage anularea actului sau considerarea ei ca nescrisă, de oarece din dispozițiunile art. 3, cap. II, pentru vânzări, ale numitului cod, și anume «că orice lucru stăpânim cu tocmeală de a nu-l vinde, nu putem să-l vindem», rezultă lămurit că sub imperiul acelu cod, clauza de neînstrăinare eră respectată, în deosebire de legile în vigoare cari o proibă.

No. 123.— Nae Negulescu și preotul Badea Nicolescu, au făcut apel în contra sentinței tribunalului Muscel, No. 101 din 1892, dată în proces cu Aureliu Nițescu și alții.

S'au ascultat : d-l avocat C. Marinescu-George, în dezvoltarea motivelor de apel ; d-l avocat C. Em. Marinescu, în combateri ; d-l procuror Gh. Clinceni, în concluziuni.

Curtea,

Având în vedere apelurile făcute de Nae Negulescu, reprezentat prin moștenitorul său Scipione Negulescu, și de Badea Niculescu preot, reprezentat prin moștenitorii săi Dartanian Niculescu, Maior Dumitru Niculescu, Anna C. Nicolau și Maria Niculescu în contra sentinței cu No. 101 din 1892 a tribunalului Muscel ;

Având în vedere că prin sentința atăcată cu apel tribunalul a admis acțiunea în revendicare introdusă de Const. Manolescu contra Preotului Badea Niculescu și a obligat pe acesta ca să lase în posesiunea și proprietatea reclamantului, imobilul revendicat, compus din 4 pogoane pământ, parte arătură cu pruni pe vale, iar la capătul despre răsărit cu sădire de vie, situat în comuna Ștefănești, plasa Podgoria, și a respins ca nefondată cererea de intervenție făcută în acest proces de Nae Negulescu.

În cece privește pe Preotul Badea Niculescu, reprezentat prin moștenitorii săi menționați mai sus :

Având în vedere că, înaintea Curții, ambele părți au fost de acord în a recunoaște că imobilul revendicat este bine individualizat așa cum îl prevede dispozitivul sentinței tribunalului și că într'adevăr acesta este pământul care face obiectul acțiunii în discuțiune și care se deține de moștenitorii apelantului Preotul Badea Niculescu ;

Având în vedere că, înaintea primei instanțe, ca și astăzi în apel, intimații și-au dovedit dreptul de proprietate asupra imobilului revendicat prin actul de schimb din 1871 Februarie 26, prin care Nae Negulescu dă în schimb soției sale, născută Turnavitu, în locul altui imobil dotal, vândut de dânsul, imobilul dobândit de tatăl

său S. Negulescu cu titlul de embaticar, dela Monăstirea Horezu, cu actul din 1832 Martie 1, și deosebit de acel act de schimb intimații au mai exhibit în dovedirea dreptului lor de proprietate, actul de vânzare din 12 Martie 1891, autentificat și transcris de tribunalul Muscel la No. 220 prin care Elena Turnavitu vinde lui Const. Manolescu, autorul intimațiilor și reclamantul dela prima instanță, imobilul luat dela fostul ei soț N. Negulescu în schimbul dotei sale ;

Având în vedere că, după cum rezultă din sentința atacată cu apel, apelantul Preotul Badea Niculescu a recunoscut la tribunal că imobilul ce se revendică face parte din terenul pe care Nae Negulescu l-a dat în schimb soției sale Elena Turnavitu prin actul din 1871, dar a susținut acolo ca și înaintea Curții, că dânsul deține imobilul în litigiu chiar dela Nae Negulescu, care transmisesse întreaga proprietate, prin schimb, soției sale și în virtutea unui act din 31 Martie 1854 și în tot cazul, a fi dobândit proprietatea asupra imobilului revendicat prin prescripțiunea de 30 ani;

Având în vedere că intimații au declarat că nu recunosc că actul din 1854, invocat de apelantul Preotul Badea Niculescu, ar emana dela Nae Negulescu, autorul lor, și că, în orice cas, acel act nu are dată certă spre a le putea fi opozabil ;

Considerând că abstracțiune făcând de chestiunea nerecunoașterii semnăturii lui N. Negulescu din actul dela 1854, asupra cărui punct nu s'a cerut de altfel o verificare de scripte, și privind lucrurile numai din punctul de vedere al datei acestui act, este incontestabil că ambele părți litigante, pretinzând drepturi asupra aceluiaș imobil în virtute de titluri, emanate dela un autor comun, Nae Negulescu, importă a se stabili data actului ce se invoacă de apelant ;

Considerând că sub imperiul codului Caragea, veracitatea și sinceritatea datei unui act sub semnătură privată se putea stabili prin martori instrumentali, adică acei ce luase parte la confecționarea actului (art. 6, 7 și 19 din cap. II pentru dovezi) ;

Considerând că, în specie, actul exhibit de apelant neavând dată certă, Curtea, din oficiu, prin jurnalul No. . . a dispus să se asculte martorii cari sunt indicați în act că ar fi luat parte la confecționarea lui, dar acei martori fiind încetați toți din viață, nu s'a putut stabili, prin mărturia lor, dacă data actului din 1854 este adevărată ;

Considerând că apelantul n'a recurs la vr'o altă dovadă spre a stabili data certă a actului exhibit de autorul lor, ba ceva mai mult, la tribunal, după cum se constată din considerentele sentinței atacate cu apel, apelantul Niculescu retrăsese acest act din desbateri, așa că în aceste condițiuni, nu se poate admite ca stabilit că la 1854, N. Negulescu ar fi recunoscut, prin actul purtând această dată, preotului Badea Niculescu, un drept asupra imobilului revendicat, pe care apoi tot el,

Nae Negulescu, îl transmite la 1871, împreună cu restul imobilului prevăzut în actul dela 1832, prin schimb soției sale Elena Turnavitu în aceleaș condițiuni și limite în care îl stăpânise părintele său S. Negulescu, pe temeiul actului din 1832 și la care se referă prin actul de schimb ;

Considerând că este neîntemeiată obiecțiunea apelantului cum că ar fi încumbat intimațiilor sarcina de a dovedi că actul din 1853 este mincinos, căci într'adevăr sub codul Caragea, când nu se defăimă actul în fals, ci numai se tăgăduia, sarcina probei sincerității actului incumba celui ce voia a se servi de el (art. 17 combinat cu art. 19 leg. Caragea despre dovezi); că, în specie, intimații au declarat că nu recunosc actul din 1854, iar împrejurarea că au adăugat că acest act ar fi făcut pentru trebuința cauzei, fără însă a face o defăimare în fals, propriu zisă, nu poate schimba și deplasa sarcina probei ;

Considerând că, independent de cele ce preced, conform art. 32 cap. II pentru dovezi, codul Caragea, actele publice au mai multă credință decât cele particulare și întru cât intimații și întemeiază drepturilor lor, în prim loc, pe actul de schimb din 1871, emanat dela Nae Negulescu, act legalizat și transcris în registrele tribunalului, după ce se cercetase prin experți titlurile de proprietate originale, actul din 1832, și se văzuse încă că locul ce se dădea în schimb n'avea nici o sarcină, urmează că acest act din 1871, are, în orice cas, mai multă tărie, ca actul sub semnătură privată și fără dată certă din 1854, ce se atribue tot lui Nae Negulescu, așa că și din acest punct de vedere, pretențiunile apelantului, pe baza acestui act, sunt neîntemeiate ;

Considerând că, cu privire la prescripția invocată de apelant cu titlu achistiv de proprietate, din depunerile martorilor ascultați sub jurământ la localitate de d-l consilier delegat în acest scop de Curte, nu se constată că preotul Niculescu ar fi stăpânit terenul în litigiu timp de 30 ani în condițiunile cerute de lege pentru a-l putea câștiga prin prescripțiune ;

Că, într'adevăr, din chiar martorii propuși de apelantul Preotul Niculescu, numai unul Mihalache Niculescu, arată că numitul preot ar fi stăpânit locul în litigiu cu titlu de proprietar, cei-l'alți însă nu au nici o cunoștință în această privință ; dar chiar acest martor arată că nu cunoaște bine hotarele și nu poate precisa dacă apelantul Niculescu a stăpânit atât dealul cu vie, cât și poalele cu pruni, cari ambele întregesc locul revendicat ; iar din cei-l'alți martori ai apelantului, doi, adică Andrei Țârlea și Ion Dușcă arată, că el a stăpânit numai dealul cu vie, nu și poalele, iar alți doi din martorii săi Gh. Iordache și I. Niculescu, arată că apelantul ar fi stăpânit și dealul, dar de mai puțin timp, de vr'o zece ani și că stăpânirea asupra viei n'a fost continuă ; că, după cum se vede, pe lângă că arătările martorilor propuși de ape-

lantul Niculescu nu sunt convingătoare, în sensul de a stabili prescripțiunea terenului revendicat, apoi din depunerile martorilor intimaților se stabilește că locul în litigiu s'a stăpânit, până la 1881, de Ștefan Ionescu, care depune și el ca martor în acest sens, cu titlul de arendaș, dela Nae Negulescu, fostul proprietar al acestui loc; iar dela această dată numai, și până la 1893, data cercetării locale, l-a stăpânit Preotul Niculescu, fie cu titlu de arendaș al lui Negulescu, după cum arată martorul St. Ionescu, sau cu alt titlu, cei-alți martori neștiind nimic privitor la titlul stăpânirii;

Că, din cele ce preced, Curtea, neputându-și forma convingerea că apelantul Preotul Niculescu ar fi stăpânit locul în litigiu timp de 30 ani și în condițiunile cerute de lege pentru a prescrie, urmează a se înlătura, ca neîntemeiat, mijlocul de apărare bazat pe prescripțiune;

Având în vedere că, în această situațiune, moștenitorii apelantului Niculescu au căutat a contesta intimaților validitatea titlului lor de proprietate, susținând astfel că: Nae Negulescu n'ar fi putut da în schimb soției sale Elena Turnavitu, imobilul dobândit de părintele său Gh. Negulescu dela Monăstirea Horezu prin actul dela 1832, pe motivul că prin acest act se interzice lui G. Negulescu, orice înstreinare a imobilului luat cu embatic, la alte persoane, în afară de aceia către moștenitorii săi în linie descendentă;

Considerând că prin actul din 1832 se prevede într'adevăr la art. 1 clauza că la caz când Gh. Negulescu nu ar lăsa la moartea sa copii ori descendenți din copii, dânsul să nu poată lăsa la alte persoane via și locul ce luase cu embatic, prin acest act, dela Monăstirea Horezu, ci, în acest caz, această proprietate să se întoarcă iar în stăpânirea Monăstirei;

Considerând, în prim loc, că această clauză constituind o restricțiune la dreptul lui Gh. Negulescu, de a dispune în mod liber de imobilul ce luase cu embatic dela Monăstire, evident că ea urmează să fie interpretată în mod restrictiv și limitată numai la cazul formal prevăzut, așa că Gh. Negulescu lăsând în urma sa un descendent, pe Nae Negulescu, menționata clauză nu-și mai are aplicațiune, și N. Negulescu a fost în drept de a dispune prin schimb de imobilul moștenit dela tatăl său, fără a i se putea aplica și lui prohibițiunea stabilită numai în persoana autorului său;

Considerând, de altfel, că din punctul de vedere juridic menționata dispozițiune nu poate avea nici unul din efectele pretinse de ambele părți litigante;

Că, în adevăr, nu se poate considera acea clauză ca nescrisă, după cum pretind intimații, pe motiv că ar fi contrară ordinii publice, prohibând libera circulațiune a bunului, și tot asemenea, nu se poate admite că clauza în discuțiune ar avea efectul de a anula întreg actul de embatic, cum susțin moștenitorii apelantului Nicu-

lescu, prin apărătorul lor, întemeindu-se pe aceeași considerațiune de ordine publică; căci sub imperiul codului Caragea, spre deosebire de legislațiunea actuală, prin art. 3 cap. II pentru vânzări se prevede formal că «orice lucru stăpânim cu tocmeală de a nu vinde, nu putem să-l vindem», ceea ce înseamnă lămurit că clauza de neînstreinare prevăzută într'un act de vânzare, sau, pentru identitate de motive într'un contract de embatic, nu putea fi privită ca nescrisă, ori că ar fi anulat contractul, ci era valabilă și trebuia să fie executată de părți;

Că de aci urmează însă, pe de o parte, că actul de embatic din 1832 este valabil, cu toată clauza ce cuprinde, iar de altă parte că nesocotirea unei asemenea prohibițiunii de înstreinare de către partea căreia i se impusese, putea da loc numai la o acțiune în rezilierea contractului, valabil în sine, pentru neîndeplinire de condițiuni, în specie, din partea Monăstirei Horezu, ori din partea statului, astăzi, fără însă a se putea deduce din menționata clauză, și invoca de orice persoană interesată nulitatea sau inexistența primei transmisiuni de embatic din actul dela 1832 și a înstrăinărilor ulterioare prin actul de schimb din 1870 și actul de vânzare din 1891;

Că, astfel fiind, reprezentanții apelantului Niculescu nu au calitatea de a opune intimaților nevaliditatea actelor pe care ei își întemeiază acțiunea în revendicare și aceasta cu atât mai puțin, că nici calitatea lor de embaticari ai Monăstirei Horezu, pe care dânsii voesc a o deduce din actul din 1832, unde se vorbește de oarecari embaticari, fără însă a-i denumi, nu a fost cu nimic dovedită;

Având în vedere, în ce privește apelul făcut de Nae Negulescu, că acest apel n'a fost susținut.

Pentru aceste motive, redactate de d-l consilier G. Buzdugan, respinge.

Semnați: I. E. Dobrescu, M. Gr. Ciocârdia, G. Buzdugan,
D. A. Mavrodin.

BIBLIOGRAFIE

A apărut tomul IX (partea I-a) din **Explicațiunea teoretică și practică a Dreptului civil român,**

DE

DIMITRIE ALEXANDRESCO

Comentariul art. 1410—1490, 1902 din codul civil

Acest volum cuprinde studii amănunțite asupra legii proprietarilor, precum și asupra bezmanului, embaticului sau emfiteozei.

Prețul 10 lei.

Partea a doua din acest volum, care va apare cât de curând, va cuprinde: **Societatea, Mandatul, Comodatul și Imprumutul,** precum și tablele întregului volum.

GRIGORE V. MANIU. — **Explicațiuni teoretice și practice asupra Codului de comerț Român,** Volumul III, cuprinzând legile privitoare la persoana comerciantului și noțiuni relative la fondul comercial. — Tipogr. Gutenberg, Joseph Göbl, București, 1909.
Prețul 12 Lei.